

**Ioannis De Lvgo Hispalensis, Societatis Iesv, S. R. E. Tit.
S. Balbinæ Presbyteri Cardinalis, Dispvtationes
Scholasticæ, Et Morales De Virtvte Fidei Divinæ**

Lugo, Juan de

Lugduni, 1656

VIII. Soluuntur aliæ obiectiones contra eandem sententiam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81031](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-81031)

quest. 2. art. 9. ad 3. agens de fidei motio, includit etiam miracula dicens: *Ille, qui credit, habet sufficiens inducendum ad credendum: inducitur enim auctoritate diuina doctrina miraculis confirmata.* *Ecce. Vnde non levius credit, cum habeas sufficiens inducendum ad credendum.* In eodem etiam sensu Michael Medina lib. 5. de recta in Deum fide cap. 11. §. ergo in fidei. dicit, eos qui audiebant Apostolos, debuisse credere, quia miracula testabantur, eam doctrinam esse veram. Ratio autem est. Nam licet non intrent hæc omnia tanquam motiva humana, nec suadeant auctoritate hominum; intrant tamen quatenus ex ipsis componit, & constat in reuelatio mediata Dei, seu hoc quod est proponi nobis ex parte Dei illud mysterium sicut apparatus, & comitatus, quo legatus Regius venit ad Pontificem, ostendit illum esse legatum regium; & quidem quando loquitur, ego iudico eum loqui ex parte fui Regis, non quidem propter auctoritatem famulorum, qui ipsum comitantur sistentio in ipsis, sed quia ex terminis mihi constat, orationem cum tanto apparatu, & talibus circumstantiis factam, esse orationem legati regij, & non priuati hominis. Sic etiam ex terminis non quidem evidenter, sed obscurè appetit, doctrinam, quæ mihi cum tantis miraculis, & cum tanto apparatu proponitur, proponi quidem non auctoritate priuata, sed diuina: itaque non credo hoc propter testimonium hominum proponentium, sed quia est legatio divina, quam componit etiam partialiter in ratione legationis ipsa miracula, & reliquæ apparatus famulorum, & circumstantiarum, quæ integrant hanc propositionem, qua mihi proponitur mysterium credendum. Quam sententiam omnium clarissimè viderat tradidisse S. Thomas in 3. dist. 23.

quest. 2. art. 2. question. 2. ad. 3. cum enim opolusset, quod actus fidei non sit credere Deo sed potius credere homini, hoc est nuncio Dei: respondet nos credere non homini vt homini sed quatenus in eo Deus loquitur, scilicet Deo in homine loquenti & in hoc etiam sensu videntur intelligendi auctores illi, qui assensum fidei resolvunt partialiter saltem in auctoritatem ecclesiæ, prout ecclesia gubernatur a Spiritu sancto, quo modo loquitur Basies in pref. quest. 1. art. 1. dub. 4. Medina, Aiala, Durand, Gabr. & Almainus, quos affect Suarez in pref. disp. 3. sect. 10. n. 9. quæ doctrina vera est potest in sensu explicato quatenus scilicet auctoritas Ecclesiæ non consideratur præcisè vt humana sed vt componens, & integrans organum mediatum proportionatum per quod in his circumstantiis intelligitur Spiritus sanctus proponere mediate mysteria credenda.

SECTIO VIII.

Soluuntur alia obiectiones contra eamdem sententiam.

Hanc sententiam hoc modo explicatam, quam anno 1617. primò tradidit, impugnauit postea aliqui, & primus P. Hurtadus in manuscriptis, his potissimum argumentis, quibus opotest primò breuiter satisfacere. Primò, quia hoc vt detur accedere ad errorem hæreticorum nostri temporis, qui resoluunt fidem christiana-

nam in reuelationes priuatas singulis factas. Respondeo, nihil nos habere commune cum illis: nos enim non exigimus ad credendum, reuelationem immediatam internam, vel spiritum priuatum, internum, sed solum, quod doctrina credenda proponatur nobis ex parte Dei, quod quidem nullus Catholicus potest non exigere: reuelatum ergo fidem non in reuelationem priuatum singulis factam interiori, sed in hoc, quod quidem mysterium illud proponatur nobis ex parte Dei, quæ potest aliquo modo appellari reuelatio mediana, & loquutio Dei, vt explicuimus.

Secundò obicit, quia si Deus loquitur fidelibus mediò parocho proponente res fidei, ergo Deus assistit Parocho, ne possit fallere, sicut assistebat Prophetis, per quos Deus loquebatur: ergo parochus habet infallibilem auctoritatem in proponendo. Respondeo cum P. Suarez in praesenti disp. quinta sect. prima, num. 4. parochum non habere infallibilem auctoritatem permanenter, vel habitualiter, habere tamen illam actualiter, quoties proponit cum sufficientibus motiuis credibilitatis; ad Dei enim prouidentiam spectat ne ille in iis, que tali modo proponit, decipiat auditores, disserit tamen valde à Prophetis, quia ijs præscindendo ab aliis circumstantiis peculiariter à Deo tanquam organum assumebantur, per quod loquebatur: Parocho autem secundum se non tenetur Deus assistere peculiariter, sed solum prout in iis circumstantiis, hoc est, in iis, que proponit cum talibus, & talibus motiuis credibilitatis, vel quando vere prouenit ex parte Dei.

Tertiò obicit; ego credo propter testimonium Dei, sed verba parochi non sunt testimonium Dei: ergo non intrant vello modo ad componendum in motuum formale fidei. Respondeo, distinguendo maiorem, ego credo propter testimonium immediatum Dei secundum se solum, nego; propter testimonium Dei mihi propositum concedo: tunc autem distinguo minorem: verba parochi non sunt testimonium Dei secundum se, concedo: non componunt hoc quod est testimonium Dei mihi propositum, nego: denique ad consequentiam dico, me non credere propter verba parochi vt parochi silendo in eius auctoritate, sed propter testimonium Dei mihi propositum cum talibus circumstantiis, &c.

Quartò obicit illa actio, quæ Parochus proponit mysteria credenda, potest esse peccatum, ergo non sit peculiariter à Deo, ergo non loquitur Deus per illam mediata, nec immediate. Respondeo, Nuncius, seu Legatum Regis posse ex malo animo exequi iussa Regis, & loqui, quæ accepit à Rege; & tamen illud vere proponit ex parte Regis. Sic Parochus potest ex malo animo proponere, quæ accepit ab Ecclesiæ; quia Deus relinquit illum indiferentem ad proponendum, vel non proponendum, & ad proponendum ex malo, vel bono animo; & licet illa actio non sit peculiariter à Deo; tamen vere proponit ex parte Dei, quia proponit, quæ vere accepit proponenda à Deo; vel ab Ecclesiæ: loquutio ergo mediata non debet esse à Deo peculiariter secundum omnes sui partes. Exemplum habes clarum in Sacerdote consecrante ex malo animo, cuius loquutio est mala, & tamen loquitur nomine Christi, & ex parte Christi, cuius personam representat. Facilius poterit parochus proponere ex parte Dei mysteria credenda, quamvis ea proponat

Hac doctrina non exigit priuatum internum, quæ est error, hæreticorum.

133
Obiectio 2.

Parochus proponens rei fidei, quatenus habet infallibilem auctoritatem.

134
Obiectio 3.

135
Obiectio 4.

ponat, malo animo, & per actionem peccaminosam. Assitit tamen Deus peculiari prouidentia parocho sic loquenti, & proponenti cum sufficientibus motiuis mysteria, ad hoc ut non decipiat, vt dixi; sicut eriam Sacerdoti proferten ritè verba consecrationis, licet ex malo animo, assitit Deus peculiariter, ut vere loquatur, quia loquitur in nomine Christi.

136
Obiectio 5.

Quinto Obiecto, quia posset parochus ex animo decipiendi proponere aliquem articulum verum, putans esse falsum; tunc certè non loqueretur ex parte Dei. Respondeo, tunc non loqui ex parte Dei, sed neque auditores tunc eliciunt actum fidei diuina supernaturalem circa illum articulum; sicut si falso crederes aliquid esse definitum in aliquo Concilio, & ex hac falso apprehensione velis illud credere de fide, non elicit actum supernaturalem, licet id alias contineretur in Scriptura. Ratio est, quia licet illud verè fuerit reuelatum à Deo, tibi tamen non est verè propositum ex parte Dei, sed apparenter, nemo autem potest credere fide diuina, quæ ipsi non sunt vere proposita ex parte Dei.

137

Dices, qui mihi dicit, 'Incarnationem credi in Ecclesia, potest me sufficienter mouere ad fidem Incarnationis, licet ipse Incarnationem non credat; & tamen ille non proponit ex parte Dei, ergo possum ego credere id, quod mihi non proponitur ex parte Dei. Respondeo hegendo Minorem, proponere enim ex parte Dei quoad praesens attinet, non est credere Deo, vel credere ea, quæ proponuntur, sed solum quod notitia illa, quæ mihi per nuntium venit, orta sit, & derivata ex prima reuelatione Dei, Deus enim reuelauit Incarnationem ex animo, ut mihi proponeretur, & vt notitia reuelate Incarnationis veniret ad me per hominum manus. Quotiescumque ergo illa prima reuelatio influit ad notitiam, quæ hic, & nunc ad me venit, iam incarnationem proponit mihi ex parte Dei. In casu autem posito ille nuntius vtitur verè notitia derivata ex illa reuelatione; nempe notitia, quam habet Ecclesia; quod autem ipse non credit. Incarnationem, se habet per accidentem. Sicut si Legatus Regis dicat, Regem promisisse venire ad urbem: quantumvis ipse Legatus non crederet Regem venturum; proponit tamen mihi sufficienter credendum aduentum Regis propter ipsum Regis auctoritatem. Si getiam in praesenti proponitur mysterium Incarnationis, si tamen verè proponatur notitiam derivatam à prima reuelatione Dei.

138

Hoc obiectum, ut dixi, mea sententia P. Hurtadus in manuscriptis: postea verò in tomo de fide à se typis edito candem meam sententiam impugnat disp. 13. sect. 9. & disp. 14. sect. 1. §. 3. & tribus sequentib; reperiatis aliquibus ex praedictis argumentis, & aliis omisssis; sed praesertim incusat, quod videatur hæc nostra sententia fauere hæreticis nostri temporis exigentibus reuelationem Dei singulis fidelibus factam ad credendum: quia quod nos exigamus reuelationem fidei per alios Dei nuntios, hæretici verò fieri à solo Deo, parum refert; nam licet hæretici dicent, non fieri sibi à Deo immediate reuelationem, sed per Angelos, vel alios ministros Dei, sicut Moysi, & Prophetis fortasse Deus non loquebatur immediate per se ipsum, sed per Angelos; adhuc idem periculum esset in ea doctrina.

139

Hoc tamen, argumentum, ut ponderauit in simili P. Granado tract. 1. de fide disp. 5. sect. 6.

n. 27, mirum est, quod à viris doctis proponatur, cùm eodem modo sit ab omnibus soluendum, & quidem ipse Hurtadus deberet illud respōdere, qui, licet dicat; propositionem ecclesie non esse motiuum formale intrinsecum, dicit tamen esse conditionem, sine qua non, à qua fidei assensu omnino dependet. Vnde disp. 5. §. 5. & alibi sape dicit, fidem hoc modo refolui, credo, Deum esse Trinum, quia credo id, eum reuelasse; credo autem propter eius reuelationem, quia credo, eum neque fallere posse, neque falli. Reuelationem vero ipsam credo, quia vel proponitur à tota ecclesia, vel miraculis, aut alio argumento confirmatur, quo redditur creditibilis evidenter. Vnde subdit, absolute resolutionem fieri in auctoritatem humanam Ecclesiam, vel miracula; vel alia argumenta evidenter creditibilitatis; quia, absolute non possumus fidem diuina reuelationem credere, nisi cum dependentia ab hac evidenti creditibilitate; absolute autem dependentia, etiam in ratione conditionis, spectat ad rationem cause, ad quam ratione ad resolutionem obiectum. Hac ille, ex quibus constat, idem argumentum contrarium retrorueri posse. Quod enim nos dicimus de resolutione in obiectum formale, ipse dicit de resolutione vera obiectua in eadem motuia, quæ non vocat obiectum formale; sed conditionem efficiat ad afferendum fidem diuinam. Hæretici autem parum curabant de nomine obiecti formalis, vel conditionis essentialis ad resolutionem obiectiuam, dum ipsi licentia definiuntur assignandi aliquid, siue appellent reuelationem ipsius propositionis reuelationis (de hoc enim parum curabant) in quod verè, & propriè resolute possint suam fidem, tanquam in regulare vincit, que propriam, in quo Hurtadus durius loquitur quam uos, dum dicit, resoluti proprie fidem nostram in auctoritatem humanam Ecclesiam, quod nos non concedimus, nec putamus concedendum: quia illam ipsam Ecclesie propositionem dicimus esse aliquid diuinum, nempe confessum loquitionem mediaram Dei, quatenus Deus per Ecclesiam nobis credenda proponit, & Ecclesia proponit non suo nomine, sed ex parte Dei.

Re tamen vera nec ipse, nec nos fauimus Caput no, vel hæreticis modernis in aliquo, cùm eorum error alius longe diuerlus sit, vt bene explicat cum aliis P. Suarez, disp. 4. sect. 1. qui eorum errorum in hoc dicit consistere, quod ve- lin, nihil ab homine credendum esse, nisi quod Deus illi immediatè proponit, & reuelat. Vnde omnia regulam credendorum nullam aliam possunt, nisi priuatam inspirationem, seu illuminationem, fari, quæ vniuersitate intervixit: ad quem erogant utuntur testimoniis scriptura, ex quibus probent Deum singulis immediate loqui, & proponere Hierem. 31. Dabo legem meam in vescib; eorum, & in cordibus eorum scriban eam: & postea, non docebit uerbi quisque proximum suum. 1. Ioann. 2. Vnctio docebit vos de omnibus, & ieruum; non necesse habebitis, vt aliquis doceat vobis. March. 23. Vnus est magister vester Ioann. 10. Oues meæ vocem meam audiunt, 1. ad Corinth. 1. Spiritualis autem iudicat omnia. Quæ loca non minus adducuntur ab hæreticis ad excludendum propositionem, & doctrinam Ecclesie necessitatem quād ad excludendum motiuum formale reuelationis per alios proposita. Quare quicunque admittit necessitatem communem regulariter loquendo propositionis, vel doctrina extirpata.

per homines facta, per quos Deus docet, & proponat fidei doctrinam, contradicit hereticis, & ponit necessitatem regulae visibilis, ad quam sit recurendum, & de cuius sufficientia, vel insufficientia heretici possint convinci, quam regulam visibilis & communem heretici tollere volunt ad palliando suos errores. Quod vero regula hæc visibilis sit solum conditio essentialia necessaria, vel intret ad confundandum motiuum fidei, heretici non curant; inò magis auersabuntur, quod hæc regula visibilis intret ad componendum motiuum formale fidei, cum ipsi omnino concant facere fidem independentem à tali regula visibili. Quomodo ergo potest hereticis modernis fauere, qui hanc regulam visibilis dicit ad esse necessariam, ut non solum sit conditio extrinseca, sed intret partialiter ad confundandum ipsum motiuum intrinsecum fidei in iis, qui non immediatè à Deo ipso, sed ab Ecclesia doctrinam fidei accipiunt? Certè non videntur satis attendisse ad mentem, & medullam erroris Caluini, qui hoc obiiciunt.

Quia vero cætera argumenta, quæ P. Hurtadus contra nostram sententiam repetit, & inculcat, adducla etiam sunt ab aliis Recentioribus, qui nostram doctrinam latius impugnarunt, ne eadem sèpius repetamus, prolequemur referendo, & dissoluendo omnia, quæ & ab ipso, & ab aliis opposita sunt, qui multa alia argumenta addidicunt. Pris tamen adiutorio, ipsum Hurtadum tandem *disp. 13. sect. 9. §. 124.* veritate compulsi responsum ad verba illa ex *2. ad Hebreos* à nobis adducta, *contestante Deo signis, & portentis*, in quibus Deus dicitur per miracula nobis loqui dando auctoritatem prædicatori præponenti res fidei ex parte Dei, *in solutione ad 4. ingenuè concessisse, illam esse loquitionem Dei, & contestationem illam per signa, & portenta esse infallibilem ab auctore Deo; qualis tamen (inquit) non est parochi propositio.* In quo iam videtur nobis consentire, dum videtur concedere, eum, qui propter miracula credit, moueri ab ipsis miraculis, tanquam à testimonio Dei, ita ut miracula non sint solum conditio extrinseca, sed conflent ipsam testificationem, & loquitionem mediatam Dei, & quidem infallibilem. Ex quo paulatim deduci potest, ut idem concedat de aliis moriis credibilitatis, quæ non minus conducunt ad obligacionem credendi, quam miracula. Nam sicut videns miracula conuincitur ad agnoscendam credibilitatem doctrinæ proposita à prædicatore; sic etiam qui agnoscit sanctitatem doctrinæ, & Ecclesiæ præponentis, martyrum fortitudinem, consensum doctorum, & proborum, & alia, non minus conuincitur ad agnoscendam credibilitatem doctrinæ propositæ, & reuelationis Dei; sicut ergo miracula, quæ sunt cōditio, & motiuum credibilitatis, possunt etiā esse obiectum formale, quatenus Deus per illas manifestat, mediante prædicatore doctrinæ suam videntibus miracula, quæ faciunt fidem prædicatori, ut pro veritate Dei nütio habeatur, & acceptetur; sic etiā hæc alia ornamenta quæ in prædicatore & prædicacione agnoscuntur, licet sint conditions, & motiuum credibilitatis, poterunt eadem confare motiuum formale, cum non minus hæc ostendant doctrinam illam non proponi à prædicatore ex parte Dei, quam miracula. Quod vero attinet ad propositionem Parochi, responderemus P. Suarez *dict. disp. 5. sect. 1. num. 4.* Si Parochus proponat articul. de Lugo de Virtute Fidei Diuina.

culum taliter, ut faciat eum sufficienter credibilem per fidem, & sit obligatio cum credendi tanquam dictum à Deo, Parochum etiam tunc habere infallibilem auctoritatem in eo, quod tunc dicit, quia licet illam non habeat ex se, neque ex infallibili Dei assistentia ei promissa; habet tamen illam ex omnibus requisitis ad propositionem fidei, cum qua est coniuncta talis prouidentia Dei, ut non permittat, sub eius auctoritate taliter proponi, quod re vera ab ipso reuelatum non est: nam hæc prouidentia necessaria est, ut homines possint certè credere Deo sic loquenti. Quod si aliquando contingat, aliquod falso à Parochio proponi, quod videatur etiam sufficienter proponi, id prouenit ex ignorantia audiens, nam re ipsa non erat sufficienter propositum. Hæc omnia Suarez ibi & n. 5. quibus ostendit bene vnde proueniat auctoritas ita præponentis talis, ut in ea possit fundari nostra fides. Nunc videamus alia argumenta, quæ opponunt, & respondeamus ad singula.

Sextò igitur obiiciunt, quia si motiuum fidei in rusticis est, quia Parochus proponit, ut nuncius Dei, petunt an Parochus constituantur Dei nuncius, antequam proponat illum articulum, vel per ipsam actualem propositionem? Non quidem ante; quia si hoc esset, non posset proponere aliquid falso, quod tamen est contra experientiam; sed nec dici potest; quod constituantur nuncius Dei per ipsam actualem propositionem reuelationis verae, nam si rusticus credit, quia parochus proponit ut nuncius Dei, quia proponit reuelationem veram à Deo olim factam: ergo credit vltimò, quia Deus olim reuelauit, atque ideo resoluti totam suam fidem in reuelationem præteritam Dei, & manet nobis eadem difficultas soluenda. Probatur vltima consequentia, quia Parochum proponere ut nuncius Dei, est proponere veram reuelationem Dei præteritam; proponere autem reuelationem veram Dei, includit illam fuisse reuelationem à Deo factam, ergo si creditur, quia Parochus est verus nuncius, creditur, quia illa reuelatio fuit verè olim facta à Deo.

Hoc idem argumentum proponunt aliis verbis circa ipsam reuelationem, vel loquitionem mediatam Dei, quam diximus esse motiuum formale nostræ fidei; quia homo non mouetur ad credendum propter reuelationem mediatam mysterij, nisi quatenus hæc est vera loquatio, & reuelatio mediatæ Dei, hoc est, quatenus Deus mediatæ loquitur per hos nuncios, vel per hunc modum præponendis: sed hoc, quod est, hanc esse veram reuelationem, vel loquitionem mediatam Dei, includit partialiter reuelationem præteritam, & immediatam Dei, si enim olim Deus hæc non reuelasset, licet nunc Parochus ea præponeret, non esset hæc propositio loquatio, vel reuelatio mediatæ Dei; ergo de primo ad vltimum fidelis credit partialiter propter reuelationem præteritam Dei, & non propter solam propositionem, & motiuum præsenciam.

His suppositis argunt vltimè: si motiuum formale nostra fidei includit illa duo, scilicet reuelationem præteritam Dei, & propositionem, quæ nunc mihi proponitur, ex quibus duobus sit illud complexum, quod appellatur reuelatio, & loquitione mediatæ Dei; seu hoc proponit verè ex parte Dei: tunc queri potest, an illa duo credantur immediate, an verè unum immediate,

142
Obiectio 6.

143

144

& alterum mediætæ? Si primum ergo reuelatio etiam præterita prout condincta à propositione præsentis credi potest immediatè, & propter se; & per consequens non est opus recurrere ad aliquid aliud præsens, sed resoluere possumus vltimò fidem nostram in reuelationem præteritam, quam immediatè credamus, ut dicit sententia contraria quam impugnauimus. Si vero dicatur secundum, ergo vel credimus immediatè reuelationem folum præteritam, & propter illam credimus propositionem præsentem; & tunc redit idem argumentum, quod scilicet vltimò resoluatur in folum reuelationem præteritam, arque adeo incidimus in sententiam, quam impugnamus. Vel denique credimus immediatè solam propositionem præsentem, & propter illam credimus reuelationem præteritam: & tunc non habemus promotiu formali vltimo loquitionem, & reuelationem mediata Dei; quia propositione mera præsens, prout non includit reuelationem præteritam Dei, non est loquatio, vel reuelatio mediata Dei, vt probatum est.

145

Hoc argumentum totum, quocumque modo explicetur, habet eandem difficultatem contra motiuum fidei diuinæ, de qua quod dixeris, applicare debes ad motiuum fidei diuinæ, quæ (vt dixi) cum proportione versatur circa diuinum testimonium eo modo, quo fides humana versatur circa testimonium humanum: Quomodo ergo accipis epistolam patris, qui refert, Petrum obiisse, credis sanè fide humana mortem Petri propter auctoritatem, & testimonium Patris, cuius scripturam, & characteres agnoscis. Motiuum ergo formale præter patris veracitatem, est Patris testificatio: quæ quidem testificatio, si attente consideretur, non continet solum characteres secundum se, sed etiam actionem præteritam, qua Pater illos formauit; nam si iudicem characteres ab alio formati essent, non fuissent testificatio Patris. Eodem ergo modo interrogare possumus, an credas propter Scripturam, propter comprehendit characteres, & actionem etiam præteritam, qua formati sunt à patre; alioquin non credis propter Scripturam, & testificationem patris. Rufus, si credis propter complexum ex characteribus, & actione præterita, interrogan utramque partem illius complexi credas inmediate, an vnam propter alteram, nempe actionem præteritam, propter characteres præsentes, quos vides: & tunc fit idem argumentum, quod scilicet non resoluatur fides tua in testimonium patris; nam characteres secundum se ut condincti ab actione præterita, non sunt testificatio patris.

146

Imò hoc idem argumentum fieri potest, quando credis patri non scribenti, sed ore proprio loquenti coram te; nam in ipsis etiam verbis possumus distinguere illa duo, scilicet sonum vocis, quem auribus percipis, & actionem, quæ productus fuit à Patre: siue enim ea actio distinguatur ab ipso sono producto, certè auris non percipit, cuius sit illa actio, nam si Deus solum produceret similem sonum, vel Daemon fingeret vocem tui patris, non discernetis utique vnam vocem ab alia: ergo sonus ipse prout condinctus ab illa actione, non est testificatio, vel loquatio Patris. Credis ergo propter complexum ex fono, & ex actione, si credis propter testimonium patris: & tunc redit idem argumentum, quod scilicet non credis utramque partem immediate,

sed vnam propter aliam, nempe actionem patris propter sonum, qui tibi indicat, esse productum à patre, vides, quoad hoc non esse differentia inter fidem diuinam, & humanam, sed potius ex modo, quo credimus fide humana propter testimonium hominum, declarandam esse, ut dixi, quomodo cum proportione credamus fide diuina propter testimonium Dei.

Dices, fidem diuinam differre in hoc à fide humana, quod humana, quia est actus naturalis non potest resoluere vltimo in testimonium loquens, ut tendere in illud propter se, si sit inuidens, & ideo oportet, quod ipsa testificationem credit propter aliud aliud, at fides diuina, quia supernaturalis est, potest habere illum modum tendendi in testimonium Dei propter se sistendo in illo, licet non apparet.

Sed contra hoc est; quia in primis falsum est, quod actu naturali non possimus tendere in testimonium humanum inuidens, sistendo in ipso, nam ipsi aduersarij fatentur, posse nos, & de facto tendere per actus naturales in aliqua obiecta inuidentia, ut in prima principia probabilia: sicut ergo possumus assentire aliis obiectis obscuris propter ipsa, & sistendo in illis; cum non poterimus assentire testimonio humano inuidenti sistendo in ipso; non superat ergo hoc vites naturales intellectus, imò plerumque contingit, quod non solum de nobis dicta, sed de ipsa testificatione dubitemus, an aliquis reuera dixerit, vel non dixerit, & aliquando assentimur inuidenter quod dixerit; & propter illud testimonium assentimur etiam obiecto testificato. Deinde, quicquid de hoc sit, certum mihi est, quod non requiratur cum maiori proprietate, & rigore verificari, quod per fidem diuinam credimus Dcō, & mouemus ab eius auctoritate, & testimonio quām credamus per fidem humanam homini, & mouemus ab eius testimonio; nam in stricto, & communio modo loquendi omnium doctorum, & indolorum, qui fide humana aliquid credit, dicitur mouere auctoritate, & testimonio dicens, nec fandi patres vñquam aliud à nobis exigunt, nisi vice-dam Deo, sicut credimus homini, addita tamen maiori firmitate in ipsa fide, & assensu. Videatur Augustinus lib. de utilitate credendi tom. 6. qui totus est in probanda obligatione, & necessitate credendi res nostra fidei, ex eo, quod in aliis materiis oportet credere parentibus, amicis, magistris, & famulis: multò ergo magis oportet credere in materia religionis. Non ergo vñpant in alio sensu, aut significatione verbum Credendi, alioquin argumentum inceptum esset; nam si fides humana non sicut in testimonio dicens sed in aliquo alio, fides autem diuina debet sicut in testimonio Dei, non arguitur bene à debito, & vñlitate fidei humanae ab debito fidei diuinæ: retorqueret enim Manichæus argumentum, imò ut credam amico, vel parenti, oportet recurrere ad aliquid aliud, & non sicut in eius testimonio; ergo & vt credam Deo, poterò recurrere ad aliquid aliud, & non sicut vñlito in eius testimonio, vnde enim scio alium modum credendi à me exigi circa Deum, quām circa homines, qui absque miraculo possibilis nulli nouis.

Confirmatur primò, & explicatur vñlitas vis huius rationis; quia si modus tendendi in testimonium propter ipsum superat modum naturalis

læm

lem operandi nostri intellectus; peto in pura natura qualis obligatio esset credendi Deo aliquid intimanti, vel praeципienti; debet ne homo credere Deo sicut in eius testimonio? Respondent Recentiores, quod tunc solum debet credere Deo, sicut creditur homini, resoluendo scilicet fidem in alia motu, & rationes, qua offendenter, Deum illud testificari: ex hoc autem sic arguo: ergo lumine naturae, non constat nobis obligatio credendi de facto propter Dei testimonium sicut in ipso: debet ergo hoc ipsum praeceptum abunde haberi ex Dei revelatione, & fide credi. De hoc autem ipso primo actu fidei, quo creditur illa obligatio, reddit difficultas: quia ante ipsum non potest praecedere aliud actus fidei, sed solum iudicium prudentiae evidens de credibilitate, seu obligatione credendi; ergo illa obligatio cognoscitur evidenter; ergo non solum ex revelatione, & fide: alioquin nulla erit obligatio eliciendi illum primum actum fidei, & per consequens neque illum alium sequentem. Fatendum ergo est, lumine naturae cognosci (licet ille etiam aliens evidens) fiat supernaturalis, ut infra videbimus) obligationem conandi elicere assensum fidei firmum propter Dei testimonium, eo modo, quo credere solemus propter testimonium hominum, addita, ut dixi, maiori firmitate, ut decet diuinam auctoritatem, cui creditor: alioquin non posset praecedere iudicium evidens prudentie eiusmodi obligationis credendi.

143. Confirmatur secundo, quia si eiusmodi obligatio solum potest constare ex revelatione speciali, quia Deus revelauit, se velle cleuare hominem ad talium modum in solitum credendi, quem ab eovult exigere, non potest hoc debitum innotescere, nisi haec ipsa revelatio proponatur. Et tamen fideles incipiunt credere mysteria fidei, antequam illis proponatur illa specialis Dei revelatio, ut constat experientia omnium: ergo fatendum est, veliplos non credere fide diuina toto illo tempore, vel (quod verum est) proposita sufficienter revelatione Dei circa mysteria, eo ipso cognosci obligationem de iure naturae conandi, seu impetrandi assensum firmum circa illa obiecta propter Dei testificationem, eo modo, quo credimus hominibus doctis, vel grauitibus, ablatis tamen imperfectionibus infirmitatis, formidinis; &c.

150. Hinc ergo, ut ad solutionem obiectionis redeamus, constat, eodem modo quod hoc resoluendum est illa assensum fidei nostrae in testimonium Dei, quo resolvitur assensum fidei humanae in testimonium hominis, patris, vel amici: in hoc autem sit credimus obitum Petri v.g. propter testimonium Ioannis, ut hoc ipsum testimonium credamus propter ipsum. Resoluto autem testimonium illud in suas partes, quibus constat, nempe in characteres, v.g. quos videmus, aut sonum vocis, quem audimus, & actionem, qua characteres formati fuerunt a Ioanne, vel sonus ab eodem fuit productus, dici posset, ita credi a nobis illud complexum, ut tamen non utraque pars credatur & quae immediate, nam actionem praeferit cognoscimus mediante charactere, vel sonu, qui nobis indicat processionem suam a Ioanne. Hoc tamen non obstat, quominus dicamus verè credere propter testimonium Ioannis, nam characteres ipsi, vel vox, quam percipimus, quid aliud est, quam testificatio, & loquela Ioannis: si ergo credimus propter characteres, aut voces

Card. de Lugo de Virtute Fidei Diuinae.

verè, & propriè credimus propter testificationem Joannis. Fatetur, non resolui fidem vltimè in testimonium Joannis reduplicatiè secundum totum, quod inuoluit etiam in obliquo, nam ut sic inuoluit etiam actionem præteritam; resoluitur tamen in totum illud, ut in motuum, & tanquam in motuum ultimum resoluitur in testimonium Joannis secundum quod dicit in recto, scilicet in characteres, aut voces, quæ vere, & propriè sunt testimonium & loquela Joannis, quæ lepta manifestat, se esse loquela Ioannis, quia se ipsa manifestat actionem præteritam, qua processit a Joanne.

Similiter ergo fides diuina dici posset cum eodem rigore, & proprietate, quod resoluitur in testificationem Dei, nam licet testificatio media Dei, ut talis est, inuoluit duo, scilicet propositionem, quia nuna à Parocho v.g. proponitur articulus cum his circumstantiis &c. & processionem qua hæc propositione processit a Deo media revelatione præterita, & tota serie intermedia, & licet assensus fidei non tendat & quæ ultimè ad illa omnia, vere tamen credimus illam testificationem Dei sicut in ipso, hoc est, non probando illam ex aliquo, quod sit extra ipsam, sed vltimè resoluendo in ipsam secundum id, quod dicit in recto, scilicet in propositionem præteritam, quæ licet non prober euenter revelationem præteritam Dei, probat tamen eam cum tantu verisimilitudine, ut accidente pia affectione possit prudenter credi hanc propositionem esse ex parte Dei, seu procedere mediate ex revelatione præterita Dei: quare dum credimus mysterium reuelatum propter mediatam testificationem Dei, resolviuntur vltimè partialiter in hanc propositionem præteritam, quæ verè est in recto testificationem media Dei, & quæ se ipsa ostendit obscurè se esse talem, dum ostendit, ut procedere ex revelatione præterita Dei. Quando ergo dicimus, quod ex terminis ipsis incidenter appetat hanc esse loquationem mediatam Dei, seu hoc nobis proponi ex parte Dei; nolumus dicere, quod omnes, & singulae partes illius complexi content, vel appetat immediatè ex terminis; sed solù dicimus, quod sicut testificatio hominis quod ad id, quod dicit in recto, appetat immediatè, & probat id, quod dicit in obliquo: sic testificatio mediatam Dei quod ad id, quod dicit in recto appetat inuidenter ex conexione terminorum; quia hæc propositione parochi cu talibus circumstantiis miraculorum, motuorum, &c. ex ipsis terminis est talis, quæ probat, quod procedit a revelatione præterita Dei; quæ reuelatio præterita, licet ipsa non appetat immediatè ex terminis, appetat tamen immediate ex terminis, hanc p[ro]fessentem propositionem esse talem, quæ probet reuelationem præteritam, atque adeo ex terminis appetat, hanc esse reuelationem mediatam, hoc est, esse talem, quæ se ipsa probet, quod procedit ex reuelatione præterita & immediata Dei, & tota propoitione integra appetat ex terminis, quia non appetat ex alio præter ipsos terminos, qui componunt reuelationem mediatam.

152. Hæc autem doctrina non solum procedit in nobis qui credimus propter reuelationem mediatam, seu propter reuelationem præteritam nobis ab aliis propositam; sed etiam in iis, qui credent propter reuelationem immediatam Dei inuidenter v.g. si Deus alicui immediate loquetur, & reuelaret aliquid per voces materiales ab ipso Deo formatas: tunc enim crederet qui-

151

Testificatio
mediata Dei
a[us] inuidenter

D 2 dem

dem propter reuelationem immediatam Dei, aempe propter voces illas, qua sunt reuelatio immediata Dei: illæ tamen voces ostenderent, ipsas formatas esse à Deo, actio verò Dei, qua illas produxit, & qua compleat illas voces in ratione testimoniij diuinij, non appetat immediatè in se, sed per voces ipsas, qua possunt obscure, & inuidenter offendere illam actionem, seu processionem à Deo. Vnde quoad hoc non dicimus aliquid peculiare de reuelatione mediata: utraque enim immediatè appetat in se ipsa quoad id, quod dicit in recto: in utraque appetat immediatè, quod sit aliquid probans, quod procedat à Deo: in utraque denique cognoscitur non immediatè sed mediata id per quod compleatur in obliquo in ratione testimoniij diuinij, scilicet, actio Dei, qua mediata vel immediatè processit à Deo.

153
Parochus per
propositionem
actualem articuli
veri
constituitur
nuncius Dei
quoad illum
articulum.

Hinc iam responderi facile potest ad obiectum supra factam: dici enim potest, parochum per ipsam propositionem actualem talem articuli veri constitutum nuncius Dei quoad illum articulum. Risticus autem credens articulum; quia Parochus illum taliter proponit ut nuncius Dei credit quidem propter illud complexum ex propositione Parochi, & reuelatione Dei præterita, à qua hæc propositio compleatur in ratione reuelationis mediata: non tamen ita ut singulæ partes illius complexi credantur immediatè, sed vna propter aliam scilicet reuelatio præterita propter propositionem præsentem, qua cum talibus circumstantiis facta probat inuidenter, quod procedat à reuelatione præterita Dei, ut explicatum est.

154
Reuelatio me-
diata vera
est motuum
ultimo no-
stre fidei se-
cundum par-
tem quā dicit
in recto, scilicet
secundum to-
rum quod in-
cludit in ob-
lique.

Eodem etiam modo respondendum est ad alteram instantiam ibi factam: scilicet, nos credere propter reuelationem mediataam veram; prout vera autem includit reuelationem immediatam præteritam. Respondetur facile, motuum esse reuelationem mediataam veram, non ita, ut sit motuum ultimo secundum torum quod includit etiam in obliquo, sed secundum vnam partem, quam dicit in recto, & qua specificatiuè est reuelatio mediata vera, licet illud, quod in obliquo inuoluit ut vera, non creditur propter ultimo, sed propter id quod dicit in recto. Sicut etiam dicimus, intellectum nostrum appetitu innato tendere ad cognitionem veræ, per quam perficitur; & tamen non perficitur intellectus, per totum id, quod cognitione vera inuoluit in obliquo, nam cognitione prout vera inuoluit in obliquo, nam cognitione prout vera includit particuliter denominationem extrinsecam prouenientem ab obiecto ita se habente. Sic ergo dicimus, motuum ultimo fidei nostra esse reuelationem mediataam veram, licet non secundum singulas partes, quas inuoluit in obliquo reuelatio mediata vera, prout talis est.

155

Parochi pro-
positio prout
constituitur
à reuelatione
præterita Dei
denominatur
testificatio
mediata Dei,

Dices: ergo resoluitur ultimo nostra fides in motuum verè humanum, non in testimonium Dei: nam propositio articuli prout constituta à reuelatione immediata præterita Dei, non est testimonium Dei, sed Parochi. v. g. si ergo fides resoluitur ultimo in illam, & non in reuelationem præteritam, consequens est, quod resoluitur in aliquid mere humanum.

Respondeo, negando sequelam: quia propositio Parochi, licet non denominetur à se ipsa sola testificatio Dei, ipsa tamen etiam prout constituta à reuelatione præterita Dei, est, qua denominatur testificatio mediata Dei, sicut propositio vera, licet non denominetur vera veritate formalis

à sola sua entitate, sed etiam ab obiecto: ipsa tamen sola prout constituta ab obiecto est, qua denominatur vera. Si ergo assensus fidei resolutur ultimo in propositionem articuli cum talibus circumstantiis, qua sola est, qua denominatur reuelatio mediata Dei, consequens est, quod resoluitur simpliciter & absolute in reuelationem mediataam, & per consequens falsum est, quod resoluitur in motuum mere humanum, nam resolutio mediata Dei, non est motuum mere humanum, sicut licet fides humana resoluitur ultimo in characteres, qui videntur, vel in sonum vocis, qui auditur, qui quidem prout constituta ab actione, qua procedunt à scribente, vel loquente, non denominantur à se ipsis essentialiter testimonium, vel loquaciam ideo dicemus, sed humana resolutio in merum motuum rationis, & non testimonium humanum: & licet fides diuina quando Deus aliquid immediate reuelaret, resolutur in voces illas, qua prout constituta ab actione, qua sunt à Deo, non denominantur à se ipsis essentialiter, testimonium Dei; non tamen ideo diceretur fides illa resoluta in argumentum mera rationis, & non in testimonium diuinum. Sic ergo loquendum omnino est de fide diuina, qua habetur per reuelationem, & testificationem diuinam mediataam. Dices, ergo saltem non resoluitur ultimo fides in testimonium Dei reduplicatiuè, ut testimonium Dei est, sed solum specificatiuè in id, quod est testimonium Dei, qua propositio præsens parochi cum his motus, prout constituta à reuelatione præterita non est reduplicatiuè, & adæquatè testimonium Dei. Respondeo, non resolutu ultimo fides in testimonium Dei prout reduplicatiuè est adæquatè talis resolutio tamen proxime in illud ut est adæquatè & reduplicatiuè tale: ultimo verò in testimonium Dei specificatiuè & reduplicatiuè in aliquo illius, quod sufficit abunde, ut in roto rigore dicatur resolutio in testimonium Dei propter ipsum, & sibi in ipso. Sic enim Theologi faciunt Christum Deum, & hominem adorari cultu latræ, propria non respectuæ, sed absolute, quia licet eius humanitas non adoratur latræ propter excellentiam propriam humanitatis, sed propter excellentiam diuinitatis: quia tamen illa etiæ diuinitas est aliquid Christi, verum est, cultum illum non tendere ad aliud, sed sibi in ipso Christo, & totum illum cultum resolutu, & fundari in ipso Christo, non quidem in singulis partibus ultimo, sed in vna, propter quam adoratur etiam altera. Sic verum est, fides ultimo in testimonium Dei, licet non resoluitur ultimo in singulis partes testimonium Dei, sed in alteram ex illis; hoc enim sufficit, ut verum sit non resolutu in aliud, sed sibi in ipso testimonio Dei. Quam doctrinam, & responsionem in ea fundatam videtur breuiter tradidisse S. Thom. in 3. distinct. 23. quæst. 2. art. 2. quæstionula 2. ad 3. cum enim obiectum sibi, quod actus, quo fideli discernitur ab infidelis, non sit credere Deo, sed potius credere nuntio Dei, atque adeo magis p. 156. esse credere homini, quam Deo: responderis veribus Ad tertium dicendum, quod fideli credat homini, non in quantum homo, sed in quantum Deus in eo loquitur, quod ex eis experimentis colligere potest: infidelis autem non credit Deo in homine loquente. Vbi non solum doctrina tota nostra sententia continetur, sed etiam hæc ultima solutio nunc tradita: faciunt enim S. Doctor, nos

ex certis experimentis colligete, Deum in hunc loqui, & ideo nos Deo propriissime credere.

Hoc itaque pacto sufficienter solvit argu-
mentum illorum Recentiorum, concedendo re-
uelationem præteritam, ut condiscant à pro-
positione præsentis non cognosci immediate, sed
mediata per alteram partem eiusdem testificatio-
nis diuinæ: ceterum alter, & melius fortis
possumus respondere, & negare, quod revelatio
præterita cognoscatur mediata, per illum assen-
sum, quo credo hoc mihi proponi ex parte Dei.

Nam licet revelatio præterita seorsim, & secun-
dum se non possit à nobis credi immediate: qua-
tenus tamen est unum extreum huius proposi-
tionis, potest affirmari absque aliquo medio pro-
prio, sed solum propter connexionem, quæ ap-
paret inter extrema propositionis: illud enim
quod affirmatur de subiecto propter connexionem
quæ apparet inter illud prædicatum, & subiectum,
non dicitur affirmari mediata, sed im-
mediata, si quidem affirmatur ex apprehensione,
& connexione terminorum. Talis autem con-
nexio apparet obscure inter hanc propositionem
articuli cum talibus motiuis, (quod est subiectum)
& inter hoc quod est processum à diuina
reuelatione præterita, (quod est prædicatum) qua-
re visa propositio articuli cum talibus motiuis,
& apprehensione prædicato, scilicet, procedere
à reuelatione præterita, apparet intellectu, non
clarè, sed obscurè, connexionis inter illa duo extre-
ma, ratione cuius potest sine alio argumento, aut
medio proprio affirmare illud prædicatum de hoc
subiecto. Nec ad hoc requiritur, quod apparet
connexio necessaria: nam quando ego dico, si
Perus petit librum, Iohannes dabit, non apparet
connexio necessaria: & tamen ego assentior, &
quidem immediate propter connexionem magnam
quæ apparet inter extrema, si etiam propter
connexionem, quæ apparet inter hoc, quod est
proponi mihi hanc doctrinam tali modo, & hoc
quod est, procedere à reuelatione præterita Dei,
possum prædicare ex penetratione terminorum
vnus de alio. Illud ergo prædicatum seorsim
non possum immediate affirmare dicendo: Deus
reuelans hoc: quia inter extrema illus proposi-
tionis, scilicet Deum, & reuelans hanc doctrinam,
non apparet connexionis: possum tamen illud præ-
dicatum affirmare de hac propositione doctrinæ
quia inter hanc extrema, seu inter hanc talem
propositio doctrinæ, & processum à reuelatione
præterita, apparet magna connexionis, quæ
nisi apparet non potest fieri prædicatio imme-
diata.

Dices: ergo per illum assensum credo, fuisse
reuelationem præteritam, ergo vel in se vel in alio.
Respondeo, me non credere seorsim, quod fuisse
reuelatio præterita, sed quod fuerit causa huius
propositio præsentis doctrinæ: ad hoc autem
non debet apparet connexionis, ut dixi, inter re-
uelationem, & eius, existentiam, sed inter il-
lam & causam, & inter hanc præsentem pro-
positio doctrinæ, quæ connexionis potest ap-
pareat, licet illa prior non apparet.

Dices iterum, ergo, verè non credo immedia-
te existentiam præteritam reuelationis, sed per
medium, scilicet, per doctrinam talem præsen-
tem. Respondeo negando sequentem, nam cre-
dere per medium propriè est affirmare unum,
quia affirmatur aliud, ad quod debet interveni-
re duplex affirmatio, talem virtualis: unum au-
tem, *Car. de Lugo de Virtute Fidei Diuina.*

tem extreum affirmationis non est medium ad
affirmandum alterum de ipso, sed concurrit tan-
quam extremitum, sine quo non appareret con-
nexio inter utrumque, quæ requiritur ad affir-
mandum unum de alio. Vno verbo distinguo;
credo reuelationem præteritam in se, & inde-
pendenter ab altero extremito, nego: credo in-
dependenter ab alio medio proprio, & solum
propter connexionem inter extrema illius affir-
mationis, concedo: hoc autem non tollit af-
fensum, quo credo hoc mihi proponi ex parte Dei.

Nam licet reuelatio præterita seorsim, & secun-
dum se non possit à nobis credi immediate: qua-
tenus tamen est unum extreum huius proposi-
tionis, potest affirmari absque aliquo medio pro-
prio, sed solum propter connexionem, quæ ap-
paret inter extrema propositionis: illud enim
quod affirmatur de subiecto propter connexionem
quæ apparet inter illud prædicatum, & subiectum,
non dicitur affirmari mediata, sed im-
mediata, si quidem affirmatur ex apprehensione,
& connexione terminorum. Talis autem con-
nexio apparet obscure inter hanc propositionem
articuli cum talibus motiuis, (quod est subiectum)
& inter hoc quod est processum à diuina
reuelatione præterita, (quod est prædicatum) qua-
re visa propositio articuli cum talibus motiuis,
& apprehensione prædicato, scilicet, procedere
à reuelatione præterita, apparet intellectu, non
clarè, sed obscurè, connexionis inter illa duo extre-
ma, ratione cuius potest sine alio argumento, aut
medio proprio affirmare illud prædicatum de hoc
subiecto. Nec ad hoc requiritur, quod apparet
connexio necessaria: nam quando ego dico, si
Perus petit librum, Iohannes dabit, non apparet
connexio necessaria: & tamen ego assentior, &
quidem immediate propter connexionem magnam
quæ apparet inter extrema, si etiam propter
connexionem, quæ apparet inter hoc, quod est
proponi mihi hanc doctrinam tali modo, & hoc
quod est, procedere à reuelatione præterita Dei.

Septimus obiiciunt, quia si habitus fidei di-
uinae elicit assensum, quo immediate credimus, *Obiectio 7.*
hunc hominem proponere nobis, hunc articu-
lum ex parte Dei: ergo, qui negat, hunc ho-
minem proponere ex parte Dei, licet concederet
ipsum articulom, esset hereticus, quia nega-
ret id, ad quod credendum immediare obligat
fides. Respondeo, eandem difficultatem esse
in contraria sententia: si rusticus proponente
sibi Parochio articulum aliquem, quem deberet
credere; ipse negaret, Deum illum reuelasse.
Certum enim est, quod peccat contra fidem,
etiam articulus ille esset re ipsa falsus, & non
fuisse à Deo reuelatus quia fides obligat tunc
rusticum ad credendum, Deum reuelasse, quod
re ipsa non reuelauit. Sic in casu argumenti pec-
care contra fidem, quia hæc obligat ad acci-
piendum ut nuntium Dei id, quod aliquando
non est nuntium Dei. Non tamen esset hereti-
cus; quia ad hæresim non sufficit peccare con-
tra fidem, sed oportet negare id, quod re ipsa
vniuersa Ecclesia credit: non credit autem vni-
uersa Ecclesia, hunc parochum loqui ex parte
Dei, licet rusticus per accidens id teneatur ples-
rumque credere.

Vixit Hurtadus *dictu disput. 13. sect. 9. §. 121.*
quia si homo prudens loquatur cum Parochio
proponente ei mysteria fidei, cui homo prudens
dicat, ego non credo, hanc propositionem tuam
esse villo modo reuelationem Dei, neque Deum
mihi per te loqui, credo tamen te vera popo-
pere, & credo reuelationem præteritam factam
Prophetæ: hic certè catholice crederet: sic om-
nes credimus, & aperte negamus, illam propo-
sitionem Parochi esse reuelationem Dei, ergo non
possumus credere propter propositionem illam
parochi acceptatam, ut testimonium Dei. Quod
dico esse argumentum evidens, contra hanc sen-
tentiam,

*Reuelatio
præterita crea-
ditur inde-
pendenter ab
alio medio
proprio, &
solum propter
connexionem
inter extre-
ma assensu.*

160

161

162

tentiam. Excessit tamen doctus Pater nimio affectu contra sententiam, quam impugnandam suscepit: argumentum enim hoc facilem, & in promptu habet ex dictis solutionem. Nam vel Parochus proponit mysterium sufficienter, ut obliget hominem illum prudentem ad credendum illud, vel non proponit sufficienter. Si non proponit sufficienter, certè homo prudens, qui insufficieniam cognoscit, non obligatur ad credendum, quod proponatur ex parte Dei, nec id, quod proponitur. Si verò proponit sufficienter ad obligandum, ut credatur, sicut in sententia eiusdem Auctoris, peccaret homo illi dicendo, ego credo mysterium, sed non credo proponi sufficienter ad credendum, imo non crederet fide diuina mysteria, cum non crederet esse prudenter credibile: sicut nostra sententia peccaret dicendo, ego non credo, hoc mihi proponi ex parte Dei, in quo certè non videatur esse posse quoad hoc quæstio, nisi de nomine: nos enim per reuelationem mediata, nihil aliud intelligimus, nisi quod proponatur ex parte Dei, seu per notitiam, quam proponens haber deriuatam à reuelatione præterita Dei, quod sufficeret, ut Deus dicatur loqui mediata, mox videbimus. Cum ergo, statibus illis motiuis, negari non possit licet, quod Parochus proponat ex parte Dei, seu proponat ex notitia, quam habet deriuatam à prima reuelatione Dei, alioquin nec posset obligari homo illi ad credendum reuelationem Dei præteritam; consequens est, ut loquendo de ipso non posse etiam licet negare, quod Deus loquatur mediata ipsis per Parochum. Quamvis possit licet negare, illam debere appellari loquitionem Dei, quia hoc pertinet ad modum loquendi sub opinione positum. Addo denique si vellet obstinatè dicere, se nolle credere propter testimonium illud parochi sed solum propter reuelationem prædictam Dei, tunc in mea sententia non habitatum assensum fidei circa mysterium, imo nec assensum ullum: quia reuelationem præteritam secundum se credere non potest, sine alio medio, nisi tanquam extreum loquitionis mediata modo explicato. Quando tamen fideles credunt, non excludunt propositionam Ecclesiæ sibi sufficienter factam, quia intellectus conatur credere eo modo, quo potest, & non potest credere sine motu completo sui assensus.

163
Obiectio 8:

Octauo obiiciunt, quia non quoties Parochus proponit articulam fidei, proponit illum ex parte Dei, vel ut nuncius Dei: ergo non potest rusticus semper credere propter reuelationem mediata Dei. Antecedens probatur, quia ad loquendum ex parte Dei non sufficit, Deum id reuelasse, & nunc à parochio dici quod olim Deus dixit: ultra hoc enim requiritur intentio loquendi ex parte Dei: alioquin enim quæd Deus in scriptura refert mendacia, quæ dixit Dæmon, Deus loqueretur ex parte Dæmonis, & ut nuncius Dæmonis. Parochus ergo potest aliquando loqui solum reitarie, referendo quid Deus olim reuelauerit, non intendendo loqui, ut nuncius Dei, ergo non est idem loqui ex parte Dei, ac referre aliquid, quod Deus olim reuelauit.

164
Credere propter reuelationem mediata Dei ut intelligatur

Respondeo, quando d cimus. quod credimus propter reuelationem mediata Dei, & quia nobis proponitur ex parte Dei, non loqui nos de nuncio, aut procuratore stricto, qui ex commissione Dei constitutus sit ad ita loquendum, nam

licet frequenter id ita sit, prout Apostoli, & predicatorum dicuntur legati Dei, & legatione fungi, quando proponuntur res nostra fidei: non est tamen id necessarium, ut Deus dicatur per eos loqui: sufficit, quod Deus reuelauerit tale mysterium ea intentione, ut notitia illius per quacumque viam ad nos peruenire. Sicut si aliquis coram multititudine aliquid diceret, eo animo, ut ea notitia veniret ad partem suum absentem: tunc enim quicunque ea referret pati, licet non haberet intentionem villam loquendi nomine filij, vel ut nuncius illius, adhuc filius diceretur loqui patri suo per illum, tanquam per organum: nec in ipso organo requiritur hoc specialis intentio: potest enim aliquis vi psitaco, vel alio simili instrumento ad manifestandum alteri suam mentem: cum ergo loqui nihil aliud sit, quam ordinare, & dirigere nolam mentem ad alium; non est cur non dicamus, Deum semper loqui nobis perilllos, qui res nostra fidei ab illo acceptas nobis proponunt. Deus enim primò reuelans illam veritatem, eo animo id fecit, ut posset aliqua via ad meam notitiam peruenire; ergo dum ita peruenit, Deus vero communicat mihi suam mentem per hoc instrumentum. Deus autem non dicitur in scriptura loqui ex parte Dæmonis, quia Dæmon non manifestauit Deo illa obiecta ea intentione, ut per ipsum veniret ad nos eorum notitia, ut constat. Et licet dæmon habuerit eam intentionem non sufficit, nisi per internuncium hæc ipsa intentio Dæmonis mihi fieret manifesta: nam loqui mihi est manifestare mihi animum ordinantis ad me suam mentem. Porro Deum ea intentione reuelasse primò doctrinam fidei, ut ab aliis non perueniret, constat ex Scriptura passim, Genes. 18. Scio, quod precepturus sit filius suis, Deuter. 10. Exinde verba hec in corde tuo, & docebis ea filiis tuis, Psalm. 77. Quanta mandata paribus nostris, nota facere ea filii suis, ut cognoscat generatio altera. Filii, qui nascuntur, & exsurgunt, & narrabunt filiis suis. & Ideo Iohannes Baptista dicitur Iohannis 1. Missus à Deo, ut omnes credarent per illum, & alibi sapient. Ad quod ponderata bone Salomon disp. 3. in epist. ad Rom. verba Pauli ibi. c. 10. Quomodo credent, quem non audierunt? ex quibus probat, nos audire verè Christum, quando prædicatorem Christi audimus, iuxta illa eiusdem Christi verba, qui vos audis, me audit, atque ideo tunc Christum nobis per prædicatores loqui.

Sed contra obiiciunt nond: quia is, cui proponuntur res fidei, non semper aduerit, quod obiectum proponens sit nuncius Dei, aut loquatur nomine Dei; sed solum audit illam veritatem fuisse à Deo reuelatam; & hoc sufficit, ut credat: non ergo credit, quia nunc proponuntur ex parte Dei, sed propter solum reuelationem præteritam. Respondeatur, negando antecedens, quod procedit ex falsa suppositione, quod scilicet nos loquamus de stricto, & stricto nuncio loquente nomine Dei, aut sermo sermo sit de instrumento solum, per quod sermo Dei, & eius notitia ad nos venit, dicimus, non posse fieri, quod aliquis conceperit Deum hoc reuelare eo animo, ut omibus comunicetur eius notitia, & non conceperit, Deum per hoc instrumentum manifestare ipsi nunc suam mentem: cum illa duo non distinguantur inter se: hanc notitiam oculum habuisse ex Deo intendentem, quod omnibus manifestetur; & Deum

hac via manifestare nobis suam mentem: ergo qui concipit unum, concipit etiam alterum, nec id potest ignorare.

166 Dices, potest aliquis audire, quod Deus reuelaverit mysterium, & non concipere, nec aduertere, intendere, quod eius notitia ad omnes venire; vnde non conciperit Deum de facto nobis loqui per hæc instrumenta. Respondeo, si id continget, non posset homo ille credere per habitum fidei infusa: quia hæc habet pro obiecto, formalis testificationem Dei: tunc autem fides non posset ultimo resolu in reuelationem Dei ullam: non enim in præteritam, & immediatam, quia illa non apparet in se, sed cognoscitur per aliquod medium, ut probauimus: sed nec etiam in mediata, & presentem, quia per te homo tunc non concipit, Deum loqui, & manifestare suam mentem per hæc instrumenta, ergo non restat testificatio Dei, in quam ut in motu formale vltimum rendat assensus fidei. Fieret ergo alius assensus habens pro obiecto formalis vltimo testificationem humanam, & qui resoluatur in hominis testimonium; non vero fieret assensus fidei diuinae, deficiente eius obiecto formalis: de facto tamen casus ille vel nunquam, vel vix unquam eveniet: quia omnes, quibus proponuntur res nostræ fidei, audiunt illas tanquam ad se pertinentes, non vt ea, quia alii per sonis priuatum reuelata audiunt: de his enim parum curant, nec assensum, aut dissensum præbent, quia ad ipsos non pertinent, nec Deus ipsis loqui voluit per tales reuelationes: at verò circa res fidei non ita se habent, sed concipiunt obligationem positivam credendi: Deo enim loquenti ille, cui loquitur, debet positivum assensum. Vnde experimur, ut circa reuelationes priuatas aliquibus sanctis viris fictas, quod audimus, nunquam nos ferri ad credendum, sicut circa ea, quia proponuntur nobis ut pertinentia ad fidem; quia ministrum hæc concipimus dici nobis, atque idem dum dicuntur, apparat iam testificatio, & loquutio media Dei, propter quam credamus: in illis vero aliis non concipimus dici nobis à Deo, sed dicta suffit alii persona: quam loquutionem præteritam credimus fide humana propter auctoritatem referentis illam: nec agnoscimus debitum positivum credendi, hoc enim solum videtur esse in illo, cui Deus aliquid mediata, vel immediata dicit: quia ipsi sumus loqui, & dicere est implicite exigere fidem eorum, quæ dicuntur; vnde non possumus absque irreuerentia non credere ea, quæ nobis ex parte Dei proponuntur, licet circa ea, quæ nobis non proponuntur, sed referuntur aliis proposita, non exigatur positivæ eiusmodi assensus.

167 Non tamen nego, posse aliquando peccari contra fidem, negando id, quod Deus alteri reuelare, ut reuelationem priuata, & absque animo loquendi aliis per illum. Quando enim Rex coram aliis aliquid dicit Petro, potest quidem solum Petrum alloqui (quia aliud est alios alloqui, aliud coram illis loqui) & potest coram omnibus loqui, sed non cum aliis: tunc autem ali, qui audiunt Regem loquente, non possunt sine Regis irreuerentia negare esse verum, quod Rex Petro dicit. Sic si Deus coram aliis aliquid Ioanni diceret, qui prudenter dubitare non possunt de reuelatione Dei cum Ioanne loquentis, peccarent grauiter contra fidem negando esse verum id, quod Deus Ioanni reuelat. Possent autem tunc ex fide credere

reid, quod Deus dicit Ioanni, si reuelatio illa prudenter esset creditibilis: quia tunc verè assensus terminaretur ad obiectum formale fidei, nempe ad reuelationem Dei immediate notam vel claram, vel obscurè iis, qui credunt. Si tamen reuelatione fieret coram illis, sed referetur antea facta, non posset elici assensus fidei circa illam, vel circa rem reuelatam, propter rationem traditam, quia tunc nulla fieret reuelatio mediata præfens audiuntibus, quibus Deus loqui nullo modo voluit, in quam resolueretur assensus; reuelatio autem præterita secundum se non apparet, nisi per aliud medium humanum, nempe per testimonium referentis, quod neque est loquutio mediata Dei, nec illam integrat, aut componit, quæ nullo modo resolu posset assensus ille in reuelationem Dei mediata, vel immediata listendo in illa: credo tamen, quod si reuelatio illa ita proponeretur, ut non posset prudenter de illa dubitari, tali nempe ponere motuorum, quali proponuntur res nostræ fidei, quando obligant ad assensum, possent peccare grauiter, qui adhuc negarent rem à Deo reuelatam: quia licet non tenerentur ad positivæ assentientia, eo quod Deus non loqueretur cum illis villo modo, nec exigeret ab eis fidem; immo nec possent fide diuina assentiri, ut dixi, adhuc auctoritas testimonij diuini sufficienter propositi exigeret, ne alii possitue dissentirent, quia dissensus redundaret in contemptum, & irreuerentiam diuinae auctoritatis. Sicut si Rex Petro aliquid dixisset, ceteri, qui non possent prudenter dubitare, quod Rex id dixisset, non possent, sine aliqua irreuerentia in Regem, negare adhuc esse verum id, quod Rex dixisse refertur Petro: quia Regia auctoritas, licet non exigit fidem ab iis, ad quos non loquitur; exigit tamen, ne verum negetur id, quod prudenter dubitari non potest dictum esse à Rege.

Dices, adhuc sequi ex dictis, quod possit contraria nos retorqueri argumentum, quo suprà vñ sumus contra sententiam contrariam: deberent enim omnes, præfertim rufi, instrui, & admoneri de hoc modo credendi propter reuelationem mediata Dei, sicut nos diximus sopra, quod debuissent instrui de debito credendi propter reuelationem præteritam listendo in ipsa. Respondeo negando sequelam: ratio autem discribens est clara: quia in sententia contraria ponitur modus assentendi propter reuelationem præteritam listendo in ipsa, quem modum assentendi vñ obiecto præterito, quod in se non apparet, fatentur illi Theologi esse supra vires nostri intellectus; quare homo, qui nunquam talem assentendi modum in se habuit, non poterit, nisi moneatur, diuinare ex se, quod sic possibilis, & quod possit illum habere in hac materia. At vero in nostra sententia non ponimus nouum modum assentendi, qualem in aliis materiis homo non habet, sed eundem, nam in aliis etiam materiis, ut vidimus, credimus fide humana propter testimonium Patris, vel amici, non quidem omnino immediatum, sed medium, listendo in ipso: quare intellectus eleuatus habitu fidei non extrahitur ad nouum modum assentendi, sed obligatur ad eundem per actum supernaturalem, addita maiori adhesione, & firmitate, prout decet supremam auctoritatem Dei, cui creditur.

Vrgebis, quia in aliis materiis intellectus sole viro modo credere: scilicet, vel resolu-

168

169

D 4 do

do fidem humanam vltimō in testificationem mediatarum hominis, vel refoluendo vltimō alia motiva: v.g. credo, Petrum obiūſſe, quia Paulus verax testatur, meum patrem id affirmasse: vbi iam refoluitur vltimō in auctoritatem Pauli non in testimonium patris: ergo in rebus fidei aliquando assentier vno, aliquando altero modo, nisi specialiter intratur.

Respondeo, negando consequentiam. Ratio est, quia cum res fidei nostræ proponantur, ut credenda firmissime, hoc est, ut postea videbimus, assensu super omnia: ratio dictat, eiusmodi assensum, & cultum supremum intellectualem, non esse tribuendum testimonio, vel auctoritati humanæ, sed diuinæ. Vnde sicut non tribuimus cultum latiora creatura, sistendo in eius excellentia, sed referendo ad excellentiam Dei, ut ad motuum ultimum: sic non debemus tribuere cultum illum intellectualem supremum motiu humano, vt tale est, sed prout id est testimoniu diuinum. Inde ergo voluntas, quoties prudenter imperat assensum firmissimum fidei, imperat etiam talēm modum assentiendi proper auctoritatem Dei, tanquam proper ultimum motiu, ne vlli auctoritati inferiori deferatur cultus ille; qui solum Deo referuatur debet.

170
Obiectio 10.

Obiiciunt decimō, quia potest contingere, quod ipse Parochus, qui proponit veritatem fidei non habet evidentiam credibilitatis, atque ideo imprudenter agat proponendo illum articulum rusticum: & tamē rusticus credit per verum assensum fidei, quia pro eius captu sufficienter propositus est ipsi ille articulus, & debet illum credere: non credit ergo proper reuelationem mediataam Dei, nam parochus tunc non se gerit, vt nuncius Dei, sed potius operatur contra debitum suum, & contra voluntatem Dei.

Respondeo facile ex supradictis etiam Parochus potest esse falsum articulum, quem proponit, si tamē vere proponit, quod audituit, & vult uti notitia illa, quā accepit, & quā vere fuit deriuata à Dei reuelatione, hoc sufficit, vt rusticus accipiat etiam illam doctrinam à Deo media propositione parochi, cūm hæc propositione parochi procedat ex notitia data à Deo, qui illam dedit eo animo, vt ad omnes perueniret, hac vel illa via sive per credentes, sive etiam per incredulos. Aliud est, si parochus non vteretur notitia accepta, sed independenter ab illa, fingeret ipse, vel putans se fingere, proponeret verum articulum: tunc enim etiam si vere illum audisset, si tamē non recordaretur, vel non vlleret ut eiusmodi notitia, non diceretur Deus per illum proponere, cūm nō procederet ex Dei reuelatione præterita talis notitia data huic rusticu, vt supra explicuimus, atque ideo tunc rusticus non eliceret assensum supernaturalem fidei diuinæ: sicut nec eliceret fide diuinæ, quando parochus prop̄ obiūſſer articulum falsum, v.g. quod Spiritus sanctus factus sit homo, tunc enim etiam si rusticus putans per errorem, quod parochus dixisset filium factum hominem, ex hoc errore memoria moueretur ad volendum id credere, adhuc non eliceret assensum fidei diuinæ, cūm ille articulus, licet in se esset verus, non esset tamē illi vñquam propositus ad credendum, vt suppono.

171
Obiectio 11.

Obiiciunt undecimo, in nostra sententia fidem non habere certitudinem ex motiu, quia cum propositio Parochi ingrediatur ipsum motiu, & illa sit fallibilis, ac sepe fallat, non potest re-

fundere infallibilitatem, & certitudinem in assensum. Respondetur, assensum fidei habere certitudinem, & infallibilitatem in primis à suo principio, quod cūm sit habitus supernaturalis, vel auxiliū supplens pro habitu, exigit concilium Dei ad solos assensos veros. Deinde habet infallibilitatem ex obiecto formalē, scilicet proximo, quod diximus, esse reuelationem Dei mediataam adquæ sumptam: hac enim tam necessariam habet connexionem cum veritate rei reuelata, quam reuelatio immediata, cūm non ministrupnere, Deum decipere per alios, quam per se immediatè. Loquendo vero de propositione Parochi v.g. quæ propt̄ componit reuelationem mediataam Dei, est etiam iuxta primam solutionem suprà positam in obiectione sexta, motiu formale partiale ultimum, ut explicuimus: illa quidem licet secundum se non habeat infallibilem connexionem cum veritate rei reuelata adhuc insistendo in illa prima solutione, dici posset, quod propt̄ attingitur ab assensu fidei, habet infallibilitatem. Nam licet Parochus possit ponere falso: fides tamen exigit non concordare ad suum ultimum, nisi quando Parochus proponit reuelationem veram: & hoc sufficit ad infallibilitatem fidei. Nam etiam in sententia contraria non potest illam accipere fides ab obiecto secundum se: quando enim Parochus proponit, Christum resurrexisse tertia die, reuelatio illa Dei, quæ apprehenditur à rusticu, eadem prorsus apprehenderetur, licet parochus decipitur, & Christus resurrexit scilicet sexta die; quia reuelatio illa secundum se est indifferens, ut fuerit, vel non fuerit; quare si non fuerit posita, adhuc assensus rusticus habetur idem ex parte obiecti pro motiu formalē, non prouenit ergo infallibilitas huius assensus præcisæ ex tali obiecto formalē, sed ex modo etiam attingendi illud, quatenus fides non potest habere pro motiu reuelationem hanc, nisi reuerā ipsa reuelatio posita fuerit. Sic ergo dicimus nos, fidem non posse habere pro motiu partiali propositionem Parochi, quæ componit reuelationem mediataam Dei, nisi quād reuerā Parochus proponit veram reuelationem, quare licet propositione Parochi secundum se non habeat infallibilem connexionem cum veritate rei propositæ, habet tamen illam connexionem infallibilem, prout attingitur ab assensu fidei.

Dices, non bene retorqueri contra aduersarios hoc argumentum: quia reuelatio præterita Dei ipsa secundum se habet nec sicutam connexionem cum reuelata, cūm non possit existere talis reuelatio, quin ponatur etiam obiectum reuelatum; ut vero propositione Parochi non habet talem connexionem, cūm possit existere tota hac propositio Parochi, absque eo quod obiectum quod proponit, sit verum. Maiorem ergo connexionem habet cum veritate motiu formale in sententia contraria quam in nostra.

Sed contra, quia licet reuelatio præterita existens habet connexionem necessariam cum obiecto reuelato, quām non semper habet qualibet propositione Parochi existens; id tamen non facit, quod possit illud motiu secundum se retinendere maiorem certitudinem, & infallibilitatem in assensum; nam refundere infallibilitatem, & certitudinem in assensum, non est, quod non possit obiectum formale existere absque materiali, hoc est reuelatio absque re reuelata: sed quod non possit assensus moueri ab illo obiecto formalē, &

li, & decipi circa materia; certitudo enim tenet se ex parte actus, & dicit necessariam connexionem ipsius assensus cum veritate, ut *infra* videbimus: motuum ergo formale refundere certitudinem in assensum, est, quod non possit assensus habens tale motuum formale decipi circa objectum materia; ut constat ex assensu demonstratio per principia necessaria. Hoc autem non habet assensus ex reuelatione praeceps, nam posset tendere in eandem reuelationem omnino, & decipi, quando reuelatio non fuisse posita: adhuc enim reuelatio ex parte obiecti esset eadem numero; ergo quod attinet ad refundendam certitudinem in actu, non est, differentia in utraque sententia: omnes enim debemus dicere, hanc non refundi a motu formali secundum se, sed prout attingitur a fide exigente non attingere tale motuum, nisi quando re ipsa verum est; & habet connexionem cum obiecto materiali. Denique sicut in sententia contraria fides habet infallibilitatem ex motu formali ultimo, scilicet ex reuelatione praeterita: sic in nostra habet infallibilitatem ex motu vel ultimo, vel saltem proximo, scilicet ex reuelatione mediata: parum autem refert ad infallibilitatem fidei, quod proueniat ex motu proximo, vel remoto: non minus enim secura erit fidei certitudo, & infallibilitas, si oritur ex motu proximo, quod est reuelatio mediata adaequate sumpta, & quae non potest ponni, quin ponatur veritas obiecti reuelati, & quam reuelationem mediata verè posita esse, exigit essentia; assensus fidei, quā si oriretur ex reuelatione praeterita, quā etiam verè posita esse, exigit essentia; idem assensus fidei, prout supra explicatum est. Hac iuxta illam primam solutionem dici possunt, melius tamen; & clarius respondet iuxta secundam, assensum fidei habere in nostra sententia tantam infallibilitatem ex obiecto formalis, quantum in sententia contraria; cum enim obiectum formale sit reuelatio mediata adaequate sumpta, & hac non minus sit infallibilis quam immediata, cum non minus repugnet Deum decipere per alios, quā per se ipsum immediate; consequens est, ut non minus firma sit fides ex parte obiecti formalis in nostra sententia, quā in sententia contraria.

Urgebis adhuc duodecimo contra solutionem, quia motuum formale fidei debet esse tale, ut si delis cognoscat necessariam connexionem illius cum veritate rei reuelata: non potest autem rusticus cognoscere talem connexionem necessariam inter propositionem Parochi, & veritatem rei reuelata: alioquin esset iudicium falsum, quo credit articulum etiam verum: nam licet articulus sicut verus, falsum tamen est, quod habeat eius veritas necessariam connexionem cum propositione Parochi; aliud ergo motuum formale debet habere, de quo vere iudicet, quod habet necessariam connexionem cum veritate rei reuelata.

Respondet, Rusticum etiam agnoscere connexionem necessariam inter motuum saltem proximum, & veritatem rei reuelata, quia necesse est, data reuelatione mediata Dei adaequate sumpta, dari veritatem in obiecto reuelato. Non tamen iudicat rusticus, necessariam connexionem inter reuelationem mediata inadaequate sumpta, hoc est, propositionem Parochi &c. & reuelationem praeteritam Dei, nec id necessarium est ad eliciendum assensum fidei. Nam sicut in sententia contraria per fidei assensum, credimus

certò Deum olim reuelasse; non tamen affirmamus, aut agnoscimus necessariam connexionem inter ipsa extrema, scilicet inter Deum, & reuelationem; alioquin assensus esset falsus, cum illa non sit necessaria, sed contingens; sed tamen suppositis motuis creditibilitatis, quae ostendunt connexionem illam inter Deum, & reuelationem voluntas prudenter imperat assensum determinatum, & absque formidine ad connexionem inter Deum, & reuelationem: sic in nostra sententia quamvis non appareat necessaria connexionis inter propositionem Parochi cum talibus circumstantiis, & inter loquutionem mediataam Dei; apparent tamen rusticis tanta motu ad illam connexionem credendam, ut pro eius captu voluntas prudenter imperat assensum determinatum ad connexionem illam.

Dices esse differentiam, quod scilicet in contraria sententia connexionis illa non necessaria est inter extrema ciuidem propositionis, quae immmediatè coniungimus absque illatione viae ex alio: in nostra autem sententia connexionis hæc saltem iuxta primam ex duabus solutionibus assignatis supra ad extram obiectionem, est per modum illationis, quia unum infertur ex alio, scilicet, reuelatio præterita ex propositione præsentis cum talibus circumstantiis. Responderi posset, retenta illa prima solutione, ad propositum parum referre, quia neutra connexionis apprehenditur ut necessaria. Vnde sicut intellectus in contraria sententia potest assentire firmissime connexioni non necessaria inter extrema, & firmius, quā assentiantur connexioni necessariæ inter alia extrema: sic potest ex imperio pia affectionis firmissime credere connexionem inter propositionem talem Parochi &c. cum reuelatione præterita Dei, licet eam connexionem non iudicet necessariam. Nec enim ad assentendum vni propter aliud, requiritur, quod appareat semper necessaria connexionis inter unum & aliud, cum sepe dentur consequentie probabiles, ita ut non solum consequens, sed ipsa consequentia, & illatio probabilis sit, quæ probabilitas aliquando prouenit ex inuidentia, aliquando ex defectu necessitatis ut quando ex affectu Petri erga Ioannem audientes Ioannem petuisse librum à Petro, inferimus, quod imperavit; sic ergo, etiam non apparente necessaria connexione, potest intellectus ex imperio pia affectionis, ex tali propositione articulicū talibus circumstantiis colligere reuelationem præteritam Dei: hoc tamen per assensum non probabilem, & formidolosum, sed absque villa formidine, sicut non apparente necessaria connexione inter Deum, & reuelationem præteritam, potest in sententia contraria credere certò, & absque formidine Deum reuelasse.

Ratio autem virtusque eadem est, quia scilicet ad exhibendum cultum debitum Deo non prærequisitur, quod appareat necessaria illa connexionis. Sic enim debemus adorare hanc hostiam, quæ nobis proponitur, licet non appareat necessaria, quod hæc hostia sit consecrata; sufficit quod non possimus prudenter dubitare de existentia Christi sub hac hostia, ad hoc ut debeamus absoluere ei exhibere supremum cultum latræ, & maiorem oroni alio, quem exhibemus aliis personis, quas euidenter agnoscimus, & scimus necessario esse tales. Sic ergo ut per intellectum debeamus exhibere Deo supremum cultum assensum firmi, non requiritur cognoscere necessariam conne-

174.

175:

Affensus firmus fidei non requirit cognoscere necessariam connexionem inter Deum & revelationem; connexionem inter Deum, & revelationem, aut inter revelationem præteritam, & hanc propositionem loquutionis præteritæ: sufficit quod non possit prudenter dubitari, aut formidari; tunc enim voluntas debet imperare superimum fidei cultum, ut intellectus firmius credat id, quod non potest prudenter dubitari, dici à Deo, quæ alia, in quibus agnoscit necessitatem, aut habet evidenter. Sic etiam Pontifici summo, quando per nuncium aliquid affirmat, & non possumus prudenter dubitare, quod sit nuncius ipsius debemus maiorem fidem, quæ alii, quos evidenter videmus contrarium affirmare, licet non videamus positiu[m] quod necessarium omnino sit, Papam loqui per illum nuncium: sufficit enim ad debitam fidem adhibendam, non posse dubitare prudenter, quod ille loquatur ex parte Papæ. Similiter ergo rusticus, licet non credat necessarium esse, quod Parochus loquatur ex parte Dei, (in hoc enim iudicio ferre semper deciperetur) potest, & debet regulariter id credere firmiter, quia ipsi non appetat, quod possit prudenter dubitare, & id sufficit, ut debeat exhibere supremum cultum intellectualē fidei firmissimam debitum Deo loquenti, & maiorem, quam alii, rationibus etiam demonstratiuis, in quibus agnoscit necessariam connexionem vnius cum alio.

176 Dicit aliquis, non videri contra reuerentiam debitam Deo, si quis non credat, hunc hominem loqui ex parte Dei: hoc enim non derogat diuinæ auctoritati; possum enim ego credere & confiteri, Deum esse summè veracem, licet negem, hunc loqui ex parte Dei. Hoc argumentum procedit etiam contra sententiam contraria[m]: nam eodem modo non esset contra reuerentiam debitam Deo, si aliquis neget, Deum aliquod obiectum reuelasse, per hoc enim non derogat veracitati Dei, cum patatus sit credere omnia, quæ Deus dixerit. Omnes ergo debemus respondere, auctoritatem diuinam in loquendo obligare nos ad debitam fidem dicitis adhibendam: non possumus autem credere firmissimè, quæ Deus dicit, nisi credamus, Deum loqui. Cum autem auctoritas Dei tendat ad captandam fidem apud homines, eo ipso obligat, ut non negemus animo obstinato, ipsum loqui, quando non est ratio ad prudenter de hoc dubitandum: sicut etiam Regi irreuerentia sicut, si ipsi aliquid affirmanti, aliquis non credet eo pretextu, quod vel Rex non loqueretur, vel non serio: qui enim hoc absque prudenti fundamentu opponeret, eo ipso Regem debita fide defraudaret. Sic ergo, qui Deo per alium loquenti non crederet eo pretextu, quod illa non sint verba Dei, absque fundamentu sufficienti ad prudenter dubitandum; eo ipso fraudaret Deum debitam fidem, arque ideo irreuerentiam inferret contra Dei auctoritatem fidem debitam ab hominibus exigentem.

177 Hæc ut dixi responderi possent, retenta illa prima solutione; retenta tamen secunda, clarius, & melius conceditur non apparere aliquando necessariam connexionem inter extrema illius propositionis, qua rusticus credit Deum loqui sibi mediatè; hæc tamen necessaria connexionis inter extrema illius propositionis non requiritur, sicut neque in sententia contraria appetat necessaria connexionis, sed contingens inter extrema illius propositionis, Deus reuelauit; quare quoad hoc non est maior difficultas in una sententia, quæ in alia.

Vltimò opponit nobis Hurtadus dicit. disp. 13. §. 120. quod per tot anfractus relabimur, in diffcultates lententia communis, quas fugere contumus, id est enim fugimus sententiam contraria[m], quia reuelatio præterita neque est nobis per se nota, neque ex aliis principiis evidenter potest evidenter deduci. Sed neque in hac sententia sunt principia evidenter, quibus cognoscamus reuelationem illam esse Deinon est enim nobis evidens, Deum loqui nobis per hunc instrumentum: ergo sicut in sententia communis aliquo principio manuducente ad existentiam reuelationis Itaæ factæ; ita in hac indigemus alio principio manuducente ad præfudendum, quod hæc propositionis mysterij est reuelatio mediata Dei. Sicut ergo debemus dicere, credi, hanc esse reuelationem mediata Dei, per motiu[m] humana, ut per conditiones, ita credi poterit existentia reuelationis Itaæ per propositionem Ecclesiæ humanam ut per conditionem.

Hoc tamen argumentum non videtur bona fide propositum ab eo auctore, qui benè sciat sententiam nostram, quam sapientia oppugnauerat, cum publice defendetur, & nouera, me non discedere à sententia contraria, eo quod non sint motiu[m] evidenter, quæ evidenter persuadent, Deum reuelasse Itaæ Incarnationem: In rebus enim fidei, nemo requirit evidenter & sciebat etiam nostram sententiam fundari in differentia clara ab illa alia, in qua neque evidenter, neque obscurè appetat ex se connexionis inter terminos illius propositionis; Deus reuelauit olim Incarnationem, cum æquè bene Deus poterit non reuelasse: in nostra vero sententia appetet, non quidem evidenter, sed obscurè connexionis inter terminos huius propositionis, doctrina cum talibus motiuis, & circumstantiis proposita est. lib. 1. Et quidem hæc connexionis inter terminos huius propositionis, lib. 1. si doctrina cum talibus motiuis proposita talia esset, Deum ipsum non decepisse. Vide, quanta ei connexionis appetet inter doctrinam taliter propositam, & doctrinam diuinam diuinam.

Vrgit tamen Hurtado, quia sicut vila propositione ministri, & motiuis, ac circumstantiis, quibus proponitur, nos ex terminis mouemus ad credendum, hoc proponi ex parte Dei, ita si propositione Ecclesiæ nos possumus moueri ex terminis ipsis ad credendum Deum loquutum sive Itaia: quia quemadmodum existentia reuelationis præterita est nobis ignota, ita est nobis ignotum hanc esse reuelationem mediataam Dei. Hoc tamen non debet dici, sed probari, si posset, & certe non posset; omnibus enim compertum est, Deum, & reuelationem præteritam secundum se nullam ostendere connexionem suadente debet coniungi in silencio, sicut neque inter sidera, & paria appetat claræ, vel obscuræ connexionis. At vero inter doctrinam taliter propositam, & doctrinam diuinam maxima appetat connexionis, & tanta ut prudenter faltem non possumus eam negare, vel de ea dubitare. Nunc iam ad alia progediamur.